

Anna Mempel-Śnieżyk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WSPÓŁPRACA POLSKO-CZESKA – CELE I PRZYKŁADOWE PROJEKTY

Streszczenie: W artykule przedstawiono zagadnienia dotyczące współpracy polsko-czeskiej, cele tej współpracy oraz przykładowe projekty wspierające kooperację jednostek prywatnych, firm, instytucji otoczenia biznesu z Polski i Czech. Wskazano też na potrzebę współpracy pomiędzy omawianymi krajami w zakresie gospodarczym, politycznym, infrastrukturalnym, a przez pryzmat utworzonych euroregionów przedstawiono korzyści wynikające z zacieśniania stosunków na obszarach transgranicznych.

Słowa kluczowe: współpraca transgraniczna, euroregion.

1. Wstęp

Stosunki polityczno-gospodarcze Polski i Czech ubiegłego stulecia nie należały do najłatwiejszych, na co wpływ miały zaszczości historyczne. Dopiero lata 90. minionego stulecia przyniosły odrodzenie i stopniową poprawę relacji między krajami. Nie bez znaczenia dla nawiązania stosunków polsko-czeskich było spotkanie w Wyszehradzie, następnie utworzenie strefy wolnego handlu CEFTA, utworzenie Grupy Wyszehradzkiej. Jednak dopiero po 1998 r., po podpisaniu przez Grupę dokumentu o kooperacji, nastąpiło ożywienie współpracy polsko-czeskiej w zakresie polityki zagranicznej i wewnętrznej, edukacji, kultury, społeczności, sportu, nauki i techniki, ochrony środowiska i infrastruktury. Polska i Czechy przez ostatnich dwadzieścia lat wybierały różne drogi do wspólnego celu, jakim była integracja w strukturach europejskich i euroatlantyckich. Oba kraje „od dwudziestu lat idą tą samą, mądrą drogą modernizacji i wiązania się ze światem zachodnim. Dzisiaj, oprócz poczucia wspólnoty losu, sprawą niezwykle istotną jest poczucie wspólnoty interesów, zarówno w ramach UE, jak i bezpośrednich relacjach polsko-czeskich”¹. Celem artykułu jest próba przedstawienia współpracy Polski i Czech przez pryzmat podejmowanych projektów i stawianych celów.

¹ B. Komorowski, <http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,63,wspolpraca-polko-czeska-moze-dawac-dobre-efekty.html> (12.03.2012).

2. Współpraca gospodarcza Polski i Czech

Obecnie Republika Czeska należy do grupy najważniejszych partnerów gospodarczych Polski. W 2010 r. zajmowała czwartą pozycję pod względem udziału w eksporcie naszego kraju (6,0%), szóstą w imporcie (3,8%). Podobnie Polska odgrywa znaczącą rolę w handlu zagranicznym Czech, w 2010 r. była bowiem jej trzecim partnerem handlowym pod względem importu (udział 6,4%) oraz trzecim pod względem eksportu (6,2%)². Szczegóły obrotów w handlu zagranicznym Polski i Czech w latach 2005-2010 przedstawia tabela 1. Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych Polski w Republice Czeskiej w 2009 r. wyniosła 1054,8 mln EUR, co dowodzi, że to właśnie tam polscy inwestorzy inwestowali najwięcej. Polskie inwestycje w Czechach kształtują się na zbliżonym poziomie do inwestycji Słowacji (1,7%), Szwecji (1,3%) i Wielkiej Brytanii (1,6%). Są wyższe niż inwestycje z Włoch (0,7%) czy Danii (0,8%) oraz niższe niż inwestycje z Francji (6,5%), Hiszpanii (3,7%) czy ze Szwajcarii (4,5%)³. Do największych polskich inwestorów należą: PKN Orlen S.A., Synthos S.A., Asseco Poland S.A., Zakłady Azotowe ANWIL S.A. oraz Tymbark-Maspex S.A.

Tabela 1. Obroty handlu zagranicznego Polski z Czechami w latach 2005-2010 (w mln EUR)

Rok	Obroty	Eksport	Import	Saldo	Dynamika (w %)		
					obrotów	eksportu	importu
2005	6133,2	3245,4	2887,8	357,6	118,8	125,7	111,8
2006	8389,3	4872,7	3517,1	1355,6	136,8	150,1	121,8
2007	9807,3	5641,9	4165,4	1476,5	116,9	115,8	118,4
2008	11704,3	6630,7	5073,6	1557,1	119,3	117,5	121,8
2009	9627,7	5745,4	3882,3	1863,1	82,3	86,6	76,5
2010	12276,5	7202,3	5074,2	2128,1	127,5	125,4	130,7

Źródło: http://praha.trade.gov.pl/pl/czech/article/detail,1270,Polsko-czeska_wspolpraca_handlowa.html.

Przedsiębiorcy, inwestując w Republice Czeskiej, mogą skorzystać z pomocy Ministerstwa Przemysłu i Handlu RCz (<http://www.mpo.cz/>) oraz z oferty instytucji wspierających biznes, takich jak⁴:

- Agencja ds. Inwestycji i Rozwoju (<http://www.czechinvest.org/>),
- Klub Polskiego Biznesu w RCz (<http://www.polskykapital.cz/pl/aktualnosci/>),
- Czeska Izba Przemysłowo-Handlowa (<http://www.komoracz.eu/>),
- Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP (<http://praha.trade.gov.pl/pl/>),

² http://praha.trade.gov.pl/pl/czech/article/detail,1270,Polsko-czeska_wspolpraca_handlowa.html.

³ http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=15614.

⁴ Tamże.

- Izba Gospodarcza RCz (www.komora.cz),
- Agencja Promocji Eksportu (<http://targi.brno.pl/page/show/42/republikaczeska.html>).

3. Euroregiony na pograniczu polsko-czeskim

Ważny wymiar polsko-czeskim relacjom gospodarczym nadaje współpraca na poziomie międzyregionalnym i transgranicznym. Istotnym elementem współpracy polsko-czeskiej było stworzenie euroregionów⁵, które z założenia miały zbliżać kulturowo i gospodarczo mieszkańców terenów przygranicznych, miały ożywiać i wzbogacać materialnie i niematerialnie życie lokalne i regionalne, aktywizować społeczności lokalne poprzez nawiązywanie stosunków międzynarodowych czy też przyczyniać się do tworzenia współpracy subregionalnej w Europie⁶. Na przykład euroregion Beskidy umożliwia rozwój gospodarki, turystyki, kultury i sportu przy pełnym wykorzystaniu walorów przyrodniczo-krajobrazowych dzięki wspieraniu ruchu granicznego i turystyki, działaniom na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, planowania przestrzennego, budowy wspólnej infrastruktury ponadgranicznej czy dzięki wymianie kulturalnej.

Euroregion Śląsk Cieszyński wpłynął na podjęcie działań w zakresie wspólnej wymiany informacji dotyczącej turystyki (wspólne uczestnictwo w targach turystycznych i gospodarczych na terenie całej Europy), gospodarki (modernizacja dróg i ułatwianie dojazdów do przejść granicznych), kultury i sportu. Efektem są m.in. wspólne kalendarze imprez kulturalnych czy sportowych.

W ramach euroregionu Silesia jako główne cele współpracy przyjęto rozwój regionu oraz zbliżenie mieszkańców i instytucji z Polski i Czech w wyniku podnoszenia poziomu życia obywateli mieszkających w euroregionie. Cel ten realizuje się na przykład poprzez wzajemne wspieranie inwestycji i programów gospodarczych, szkolenia zawodowe i programy zmierzające do likwidacji bezrobocia, współpracę i wymianę grup społecznych zamieszkujących regiony graniczne, utrzymanie lub poprawienie stanu środowiska naturalnego, wzajemną pomoc w przypadku katastrof i klęsk żywiołowych, rozwój współpracy gospodarczej, rozwój skoordynowanego, transgranicznego planowania przestrzennego, budowę oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb ruchu granicznego i regionalnego, budowę kompleksowego systemu informacji w celu wymiany danych w euroregionie.

⁵ Europejska współpraca transgraniczna opiera się na trzech podstawowych dokumentach: Europejskiej Konwencji Ramowej o Współpracy Transgranicznej (tzw. Konwencja Madrycka Rady Europy z 1980 r.), Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego z 1985 r., Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych z 1995 r.

⁶ Patrz: *Fundusze strukturalne Unii Europejskiej*, red. T. Kierzkowski, Warszawa 2008; *ABC Unii Europejskiej*, Wyd. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 2004, za: Z. Ślusarczyk, *Międzyregionalna współpraca Polski z sąsiadami*. 15.07.2010, <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/unia-europejska/860-międzyregionalna-wspolpraca-polski-z-sasiadami?start=1> (18.01.2012).

Pradziad to kolejny euroregion położony na pograniczu polsko-czeskim, którego zadaniem jest także wspieranie: współpracy mającej na celu rozwój gospodarczy i podnoszenie poziomu życia, planowania przestrzennego, budowania i przekształcania struktur transgranicznych, ochrony środowiska naturalnego, zapobiegania kłuskom żywiolowym i likwidacji ich skutków, pielęgnowania wspólnego dziedzictwa kulturowego, rozwoju turystyki i przejść granicznych, rozwoju infrastruktury technicznej terenów przygranicznych, wymiany kulturalnej, sportowej, rozwoju gospodarczego terenów przygranicznych oraz pozyskiwania i wymiany informacji turystycznych.

Euroregion Glacensis za cel przyjął swobodne przekraczanie granic państwowych, dobre połączenia drogowe i kolejowe, odbudowę starych połączeń komunikacyjnych pogranicza, tworzenie warunków dla rozwoju wspólnych przedsiębiorstw, powołanie Polsko-Czeskiego Towarzystwa Wspierania Gospodarki, nauczanie języka sąsiada, obozy wakacyjne dla młodzieży polskiej i czeskiej, utworzenie wspólnej szkoły wyższej, wspólne planowanie regionalne i tworzenie map pogranicza polsko-czeskiego, tworzenie nowych obszarów chronionych, powołanie specjalnych stref ekonomicznych i obszarów wolnego handlu, wyrównanie potencjałów gospodarczych i zmniejszenie bezrobocia, uruchomienie Sudeckiej Trasy Rowerowej oraz komputerowego systemu informacji turystycznej i rezerwacji miejsc noclegowych, a także utworzenie sieci biur informacyjnych współpracy przygranicznej.

Można także wspomnieć o euroregionie Dobrava, utworzonym na pograniczu Dolnego Śląska i czeskiego okręgu Nachod, i euroregionie Nysa, obejmującym trzy obszary przygraniczne na styku granic Polski, Czech i Niemiec, których cele nie odbiegają od wcześniej wymienionych. Warto dodać, że współpraca podejmowana w ramach euroregionów, tzw. współpraca terytorialna, jest finansowana z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego UE⁷.

4. Cele współpracy polsko-czeskiej oraz przykładowe projekty wspierania kooperacji podmiotów obu krajów

Do uszeregowania celów współpracy polsko-czeskiej można posłużyć się głównymi celami współpracy transgranicznej według Europejskiej Karty Regionów Granicznych i Transgranicznych, są to⁸:

- nadawanie nowej jakości granicom: obszary spotkań,
- umacnianie warunków gospodarczych i społeczno-kulturalnych,
- przekształcanie regionów w siłę napędową współpracy transgranicznej,
- ujednoczanie zagospodarowania przestrzennego w Europie,

⁷ Z. Ślusarczyk, wyd. cyt.

⁸ www.nsr.gov.pl/.../crl_miedzynarodowa_wspolpraca_miedzyreg_tra... (12.02.2012); M. Kołodziejski, K. Szmigiel, *Międzynarodowa współpraca transgraniczna i międzyregionalna w kontekście polityki regionalnej państwa na lata 2007-2013*, Centrum Rozwoju Lokalnego, Warszawa 2004, s. 3-8.

- niwelowanie gospodarczych oraz infrastrukturalnych przeszkód i dysproporcji,
- intensyfikacja trwałego transgranicznego zagospodarowania przestrzennego i polityki regionalnej,
- rozwijanie infrastruktury i gospodarki,
- doskonalenie transgranicznej ochrony środowiska i przyrody,
- usprawnianie przygranicznego ruchu osobowego,
- wspieranie transgranicznej współpracy kulturalnej,
- dostosowanie środków organizacyjnych i prawnych.

Stworzenie euroregionów i zacieśnianie współpracy transgranicznej, proces integracji europejskiej, wejście obu krajów do strefy Schengen, znaczny wzrost dostępności Internetu przyczyniły się do swobodnego przepływu kapitału, usług i pracowników, do zwiększenia wymiany gospodarczej w rejonach przygranicznych, a także do wzrostu zainteresowania możliwościami uruchomienia działalności w kraju sąsiednim. W efekcie pojawiło się zapotrzebowanie na informacje o partnerach handlowych czy zasadach prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce i Czechach⁹.

Odpowiedzią na pojawiające się potrzeby są realizowane projekty (często partnerskie polsko-czeskie), które mają ułatwić pozyskanie niezbędnych informacji. Jako przykład może posłużyć projekt „Przedsiębiorczość bez granic. Polsko-czeski internetowy portal gospodarczy”¹⁰, którego efektem jest stworzenie Polsko-Czeskiego Internetowego Portalu Gospodarczego. Projekt przygotowała i wdrożyła gmina Wałbrzych wraz z Wojewódzką Izbą Gospodarczą w Nachodzie. Poprzez portal można uzyskać szczegółowe informacje dotyczące zasad prowadzenia działalności w obu krajach. Projekt skierowany jest do polskich i czeskich przedsiębiorców od mikro do dużych, bez względu na rodzaj wykonywanej działalności, do osób dopiero zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w Polsce i w Czechach, instytucji otoczenia biznesu na obszarze pogranicza polsko-czeskiego¹¹.

Za cel projektu przyjęto umożliwienie przedsiębiorcom zamieszczania darmowej reklamy w Internecie, wyszukiwania partnerów gospodarczych, dostawców czy klientów w bazie przedsiębiorców znajdującej się na portalu. Można dodać, że projekt jest kontynuacją organizowanych w latach 2005-2007 trzech edycji polsko-czeskich wielobranżowych targów miast partnerskich przeprowadzonych w ramach programów Unii Europejskiej: Programu PHARE CBC Wspólny Fundusz Małych Projektów Czechy – Polska – „Polsko-Czeskie Targi Miast Partnerskich”, Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Czechy – Polska 2004-2006 – „II Polsko-Czeskie Targi Miast Partnerskich” oraz Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA Czechy – Polska 2004-2006 – „III Polsko-Czeskie Targi Miast Partnerskich”.

⁹ http://www.plcz.eu/strona/40/O_Projekcie/ (12.02.2012).

¹⁰ Tamże.

¹¹ http://www.plcz.eu/strona/1/Strona_główna/ (12.02.2012).

Zrealizowane Targi Miast Partnerskich cieszyły się dużym zainteresowaniem ze względu na ich charakter i cele, takie jak umacnianie i poszerzenie współpracy polskich i czeskich przedsiębiorców z sektora MŚP, zawarcie umów i porozumień skutkujących wzrostem obrotów handlowych, a także transferem technologii, towarów i kapitału. Dotychczasowe Targi Miast Partnerskich wiązały się jednak z ograniczoną liczbą miejsc dla wystawców, wyznaczonym usytuowaniem i konkretnym terminem imprezy, a dzięki portalowi internetowemu niedogodności te zostały wyeliminowane przy jednoczesnym zachowaniu i kontynuacji założonych celów. Projekt ma także za zadanie polepszać warunki rozwijania wspólnych polsko-czeskich przedsięwzięć gospodarczych, wspierać i rozwijać sieć współpracy po obu stronach granicy, wspierać rozwój potencjału gospodarczego regionów przygranicznych poprzez wzmacnianie istniejących struktur, podnoszenie konkurencyjności polskich i czeskich podmiotów oraz aktywizację gospodarki po obu stronach granicy¹². Kolejnym przykładem wzmacniania współpracy polsko-czeskiej może być projekt „Strategia zintegrowanej współpracy czesko-polskiego pogranicza”, którego celem jest opracowanie strategii zintegrowanej współpracy – analiz dotyczących możliwości pogłębienia współpracy transgranicznej między partnerami poprzez utworzenie Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej (EUWT). Opracowane analizy mają umożliwić zdiagnozowanie zasadności, zakresu merytorycznego oraz obszaru geograficznego funkcjonowania nowej formy współpracy terytorialnej – EUWT, a także wypracowanie wspólnej i najbardziej optymalnej koncepcji funkcjonowania EUWT na polsko-czeskim pograniczu¹³.

Można podkreślić także wzrost współpracy w ramach sektorów energetycznych i paliwowych Polski oraz Czech i rosnące inwestycje firm z obu krajów. Są to transgraniczne projekty, jak na przykład zainicjowany gazociąg Polska – Czechy. Intensywnie rozwija się także współpraca polsko-czeska w żegludzie śródlądowej, co jest efektem wspólnego zintensyfikowania transportu rzeczno-jezdnego. Na uwagę zasługuje rozszerzenie przygranicznej współpracy polsko-czeskiej przez policję¹⁴.

Utworzenie Forum Polsko-Czeskiego, ciągłość ogłaszanych przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP konkursów z zakresu wspierania rozwoju stosunków polsko-czeskich to wyraz doskonalenia i zacieśniania współpracy między oboma krajami. Współpraca ma być wieloaspektowa i obejmować sferę polityczną, gospodarczą, samorządową, medialną, kulturalną, naukowo-techniczną (np. wspieranie realizacji wspólnych celów w zakresie polityki zagranicznej, umacnianie współdziałania mediów polskich i czeskich w celu pogłębiania wiedzy o Polsce w Czechach i o Czechach w Polsce)¹⁵.

¹² http://www.plcz.eu/strona/40/O_Projekcie/ (12.02.2012).

¹³ <http://www.portalsamorzadowy.pl/komunikacja-spoleczna/polsko-czeska-wspolpraca-wewroclawiu,30619.html> (12.02.2012).

¹⁴ http://www.policja.pl/portal/pol/1/49690/Rozszerzenie_przygranicznej_wspolpracy_polsko-czeskiej.html (12.02.2012).

¹⁵ <http://warsaw.czechcentres.cz/aktualnosci/forum-polska-czeskie-upadociowe> (12.02.2012).

Celem ogłaszanych konkursów jest realizacja projektów z zakresu pobudzania i wzmacniania współpracy gospodarczej oraz infrastrukturalnej, które mają stworzyć podłoże dla nowych możliwości rozwoju przedsiębiorstw z obu krajów. Mają one inicjować silniejszą współpracę pomiędzy dwoma krajami, by zapewnić optymalne wykorzystanie gospodarki i infrastruktury, zwłaszcza w warunkach integracji europejskiej i z uwzględnieniem nowej perspektywy finansowej, oraz ułatwić kooperację przedsiębiorstw z tych obszarów. Efektem realizowanych projektów wspierania ma być wzajemna wymiana doświadczeń i wiedzy, która zapewni obu krajom długotrwałe impulsy do dalszej współpracy przy pokonywaniu transgranicznych problemów oraz przy realizacji wspólnych zadań.

5. Podsumowanie

We współpracy polsko-czeskiej należy zwrócić uwagę na ciągłą kontynuację i regularność w dążeniu do osiągnięcia wspólnych celów. Uwzględniając podejmowane kroki i decyzje władz rządowych i samorządowych obu krajów, można wskazać na nieustanne próby wzmacniania i zacieśniania stosunków gospodarczych. Trafnym podsumowaniem relacji polsko-czeskich będzie cytat z wypowiedzi Tomasza Duba, wiceministra spraw zagranicznych Republiki Czeskiej, z forum „Relacje gospodarcze. Polska – Czechy”: „nasze relacje mają wysoki poziom we wszystkich kluczowych dziedzinach współpracy”. Potwierdzają one pozytywne podejście do współpracy ze strony sąsiadów, a także wskazują na chęć dalszego wzmacniania współpracy pomiędzy krajami. Forum odbyło się 29 marca 2012 r. w Ambasadzie RP w Pradze i traktowane jest jako jedno z najważniejszych spotkań służących omówieniu polskich i czeskich interesów gospodarczych. Posłużyło ono wymianie informacji i skonfrontowaniu opinii dotyczących skali, barier i perspektyw wymiany gospodarczej między Polską i Czechami.

Literatura

ABC Unii Europejskiej, Wyd. Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Warszawa 2004.

Fundusze strukturalne Unii Europejskiej, red. T. Kierzkowski, Warszawa 2008.

Kołodziejki M., Szmigiel K., *Międzynarodowa współpraca transgraniczna i międzyregionalna w kontekście polityki regionalnej państwa na lata 2007-2013*, Centrum Rozwoju Lokalnego, Warszawa 2004.

Ślusarczyk Z., *Międzyregionalna współpraca Polski z sąsiadami*. 15.07.2010, <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/unia-europejska/860-międzyregionalna-współpraca-polski-z-sasiadami?start=1>.

Źródła internetowe

http://praha.trade.gov.pl/pl/czech/article/detail,1270,Polsko-czeska_wspolpraca_handlowa.html.

<http://stosunki-miedzynarodowe.pl/unia-europejska/860-międzyregionalna-współpraca-polski-z-sasiadami?start=1>.

<http://warsaw.czechcentres.cz/aktualnosci/forum-polska-czeskie-upadociowe>.

http://www.paiz.gov.pl/files/?id_plik=15614.

http://www.plcz.eu/strona/1/Strona_główna/.

http://www.plcz.eu/strona/40/O_Projekcie/.

http://www.policja.pl/portal/pol/1/49690/Rozszerzenie_przygranicznej_wspolpracy_polskoczeskiej.html.

<http://www.portalsamorzadowy.pl/komuni.kacja-spoeczna/polsko-czeska-wspolpraca-we-wroclawiu,30619.html>.

<http://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizyty-zagraniczne/art,63,wspolpraca-polsko-czeska-moze-dawac-dobre-efekty.html>.

www.nsr.gov.pl/.../crl_miedzynarodowa_wspolpraca_miedzyreg_tra...

POLISH-CZECH COOPERATION – OBJECTIVES AND SAMPLE PROJECTS

Summary: This paper presents issues concerning Polish-Czech cooperation, objectives of this cooperation and sample projects to support cooperation of private individuals, companies and business institutions of both countries. The article presents the need for cooperation between Poland and the Czech Republic in the political, economic and infrastructure sphere. The paper also shows the benefits of strengthening the relationship in border areas.

Keywords: Euroregion, cross-border cooperation.